

מהתיקנה הדרך היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדרך היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של הרבי הקדוש רבי מרדכי מקאזמיר זצוק"ל בנו של הרבי הקדוש רבי אברהם המגיד מטריסק זצוק"ל (סתלק ח' תמוז (תרע"ז)

בעיר הגדולה לאד' היתה אשה אחת שנחלתה במחלת הריאה והשיעול, ושכבה על מטתה. זה היה צרה גדולה, כי היא עסקה במסחר והביאה כל הפרנסה לבית. הרופאים ציוו עליה לנסוע לאטוואצק ונסעה שמה, ואמרו לה הרופאים מאטוואצק, כי היא צריכה להיות שלש שנים בצופות באטוואצק, אז אולי תועיל לה, כי הריאה שלה ניקבה ונתקלקלה.

ונסע בעלה לרבי הקדוש מקאזמיר, ובכה לפניו במר נפשו כי אין ביכולתו להחזיקה שם שלש שנים, וגם אין בכחו לנהל בעצמו המסחר, ולטפל בעצמו עם ארבע ילדים. השיב לו הרבי: "הרופאים לא יודעים כלום, הריאה שלה לא ניקבה ולא נתקלקלה". כל השומעים תשובת הרבי תמהו מאד, כי הרי כל הרופאים מלאד' ומווארשא ומאטוואצק כולם אמרו פה אחד, שהריאה שלה נתקלקלה.

לא עבר זמן רב ומחלתה התגברה, והרופאים אמרו, כי ימי חייה ספורות ולא תוכל לחיות רק שבועות אחדות, ונסעה לשטשאווניץ, ובעלה חזר ללאד'. אחרי זמן מועט כתבה האשה לבעלה ללאד' "צוואה", כי היא מרגשת שכבר עזבה כוחותיה ורגעיה ספורות. וכתבה בצוואתה שהיא מבקשת שישגיח על צאצאיהם, והוסיפה לכתוב, היות שידעת כי הוא חסיד אדוק ברבי הקדוש מקאזמיר, ואולי כשישיג המכתב ירצה ליסע לקאזמיר, היא מבקשת ממנו שלא יסע, כיון שרואה שהיא כבר לאחר יאוש, ולכן לא יעזוב את הילדים הקטנים לבדם בעיר הגדולה לאד' בלי השגחה.

הבעל השיג את המכתב בליל שישי, ולא השיג על דבריה רק נסע מיד לקאזמיר. ביום שישי בשעה 10 נכנס עם פיתקא לרבי, ושפך שיחו בבכיות גדולות, וקרא לפניו מכתב אשתו. הרבי השיב לו כי אין זה כלום, ועוד תהיה בריאה וחזקה ותבוא לביתה, ועוד יהיה לך ממנה עוד ילדים, ואל תדאג מאומה. הדברים היו בעיניו תמהים ונפלאים, אבל מרוב פחד נשאר כאבן דומם ולא דיבר מאומה.

במוצאי שבת לקח ברכת פרידה ונסע לביתו. ביום ראשון כשחזר לביתו מצא מכתב מאשתו שכתבה לו במוצאי שבת בשטשאווניץ בזה הלשון: אני יודעת בבירור שהיית בקאזמיר, ואני גם יודעת השעה שנתת פתקא לרבי, ביום שישי בשעה עשר! כי באותה שעה עמדו נשים אצלה והדליקו נרות אצל ראשה, כי נתייאשו הרופאים ממנה וגם ראו כי החיות שלה נפסקו, וחשבו שזהו הרגע האחרונים. אך בשעה עשר הרגישה פתאום חיות חדש ופתחה עיניה, ומצבה הוטב מרגע לרגע, ואף שעדיין אינה יכולה לעזוב המטה, מכל מקום מאמינה היא כעת שתתרפא, וגם הרופאים כבר נותנים לה תקוה טובה, ובדאי הוא על ידי תפלת וברכת הצדיק.

מאז הוטב מצבה מיום ליום. כעבור זמן קצר ציווה הרבי שתסע לווינה, ותלך לפרופסור שם. הפרופסור בדק אותה שמונה שעות ואמר לה, שאין לה שום חולי על הריאה, והרופאים לא ידעו כלום, רק יש לה חולשת עצבים על הקיבה, ונתן לה תרופה בעד סכום מועט על מחלת העצבים. האשה לקחת את התרופה ונתרפאה לגמרי, ואחר כך נולדו לה עוד שני ילדים חיים וקיימים, והיא ובעלה חיתנו את כל צאצאיהם וראו נחת מהם כברכת הרבי ז"ע.

איך הצליח גאון ישראל להוציא גט מהבעל הכורח

למה מגיע לסנדלר שתי סטירות...

למדוד נעליים, למה מגיע לו שתי סטירות... והתשובה לזה, הוא הלשון שכתוב בדרך היומי שלנו (גיטין מ.) 'כאשר עשה כן יעשה לו גמולו ישיב לו בראשו'.

(מתוך הפתיחה לשיעור - במחזור הקודם גיטין דף מה, כ"א שבט תשע"ו)

למה לא הרשה המהר"ם מרוטנבורג לקהילות היהודיות לפדותו בממון רב

כשהמהר"ם מרוטנבורג התכוון לעזוב את גרמניה ולעלות לארץ ישראל הוא וכל בני ביתו, הלשין עליו משומד, ובערב שבת 'פרשת חקת' ד' תמוז שנת מ"ו לאלף החמישי, נעצר המהר"ם באשמת בריחה מגרמניה וארגון בריחה המונית.

כשבע שנים היה המהר"ם במעצר במגדול אייגהם, משבכל אותם שנים נעשים מאמצים רבים לשחררו. השר תבע הון עתק על שחרורו, הקהילות היהודיות היו מוכנות לשלם כל ממון שבעולם עבור שחרור רבם הגדול, אך המהר"ם לא הסכים שישלמו עבורו הון רב, שהרי כתוב בגמרא בדרך היומי שלנו (גיטין מה), 'אין פדיון את השבויים יתר על כדי דמיהן'.

מין המהרש"ל בספרו ים של שלמה (גיטין פ"ד אות טו) מקשה על זה: ותמה אני, מאחר שהיה תלמיד חכם מופלג, ולא היה כמותו בדורו בתורה ובחסידות, הרי שרי לפדותו בכל ממון שבעולם. ואם מרוב ענוותנותו לא רצה להחזיק עצמו כתלמיד חכם מופלג, מכל מקום היה לו לחוש על ביטול תורה, כאשר כתב בעצמו, שהוא היה יושב בחושך וצלמות, בלי תורה ואורה, והיה מקונן שלא היו אצלו ספרי הפוסקים והתוספות, ואיך לא היה חש לעוון ביטול התורה, מאחר שרבים צריכים לו.

ומתוך המהרש"ל: ובדאי דעתו היה, שאם יפדו אותו, אם כן יש למיחש שלא יעשו כן כל השרים לתלמיד חכם המופלג שבדור, בעבור רוב הממון שיקבלו תמורת זה, עד שלא יספיק ממון הגולה לפדותם, ותשתכח התורה מישראל. כי גם שמעתי שהיה בדעת אותו הצורך לתפוס גם את מרן הרא"ש תלמידו, ונדע לו, וברח לטולטילא, ונצול ברחמי וברוב חסדיו. ומשום הכי אמר החסיד המהר"ם מרוטנבורג, מוטב שתאבד מעט חכמה היותר מישראל, ממה שתאבד עיקר חכמת התורה מהם. וזה האות, שמאז פסקה אותו הדבר, ושלטון השמד הפסיקו לתפוס את חכמי הגולה.

יש בזה הרבה מוסר השכל

נספר סיפור מרטיט שיש בזה הרבה מוסר השכל, על שר התורה, גדול מרבן שמו, מרן בעל הכוכב מיעקב זצוק"ל, רבה של הרמילוב. פעם בא יהודי חדש לעיירה הרמילוב, הוא זיהה את עצמו כפאלטער בָּחוּר - בחור מבוגר, בשם 'יענקל שוסטר' - סנדלר. הוא פתח חנות של סנדלרות, והתחיל לתקן נעליים לאנשי העיר.

כעבור זמן הגיעה אשה מרוסיה לביתו של מרן הכוכב מיעקב, וסיפרה שכבר זמן רב שהיא מחפשת את בעלה שברח ממנה, והשאיר אותה לא עליכם עגונה, ועתה נדע לה שבעלה נמצא כאן בעיר. האשה בכתה לפני הרב, עד מתי אסתובב כעגונה, והתחננה שהרב יחפש את בעלה הנמצא עכשיו בעיר, ויתירנה מכבלי עיגונה.

מרן הכוכב מיעקב הבין מיד, שבעלה הוא האורח החדש בעיר - יענקלע שוסטר. אמנם אם הוא זימן אותו כרגיל לדין תורה, ויברר אצלו אם הוא אכן בעלה של אותה האשה או לא, מובן מאליו שהוא יכחיש, ויברר במהירות מהיעירה, והאשה תישאר בעיגונה רח"ל.

מה עשה חכימא דיהודאי מרן בעל הכוכב מיעקב, הוא אמר לבנו הילד הצעיר, מרן הטשיבינער רב זצוק"ל, שישג לסנדלר ויבקש ממנו לבוא לבית של המרא דאתרא - אביו, לתקן לו את הנעליים. בנתיים ציווה לאשה מרוסיה שתעמוד בחדר צדדי, ואמר לה, כשיפתחו את הדלת של החדר שתיכנס ולא תדבר מילה. בנתיים הזמינו סופר ודיינים שהיו מוכנים במקום.

כשהגיע הסנדלר לביתו של הכוכב מיעקב, התיישב הרב עם הנעליים, והסנדלר התכופך כדי למדוד בס"מ את העקב כדי לתקן את הנעליים. תוך כדי שהוא כפוף נפתחה הדלת והאשה העגונה נעמדה בפתח! כאשר הרים הסנדלר את הראש לראות מי נכנס, הוא הבחין באשתו שברח ממנה והוא לא מוכן לתת לה גט, פניו חווור כסיד. תיכף ומיד נתן לו מרן הכוכב מיעקב צְוּוּי פְּרָעֶקֶס - שתי סטירות על הלחיים, וצעק עליו בקול ובציוו, שיתן מיד גט פיטורין לאשתו. מגדל הפחד והבושה הודה הסנדלר מיד, ותיכף עשה כמו שהרב ציווה לו ווסר לה גט.

סיום הסיפור הוא, שבנו מרן הטשיבינער רב זצוק"ל, שכאמור עוד היה אז ילד קטן, עמד נבהל ומשתומם, למה נתן אבא שתי סטירות לבן אדם, הרי סך הכל בא

היום בדף היומי (סוטה מו:) לומדים את הפסוק בפרשת עגלה ערופה, (דברים כא, ז), וענו ואמרו ידעו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו, והגמרא מפרש, לא ראינוהו והנחנוהו בלא לוייה. זה מביא אותי לכמה חידושים שבורא עולם האיר לי בשבת קודש פרשת בהר בחוקותי, שבת חזק, בחמלת ה' עלי ובסיעתא דשמיא. הווארט הראשון ממש מתחבר כפתור ופרח, לדרך היומי שאנחנו לומדים היום, התורה הקדושה בפרשת בהר (ויקרא כה, לו), **וחי אחיד עמך**, מ'דאךף מיט לעבן דעם ברוךער - צריכים לחיות את האח, להבין את הלב שלו, להבין מה מעיק לו, לחשוב מה אפשר לשמח אותו, מה אפשר לרומם אותו, ולא לחיות רק לעצמינו. עוד חשבתי בדרש, התורה הקדושה בפרשת בחוקותי (ויקרא כו, ג), **אם בחוקותי תלכו**, אומר רש"י הקדוש, **שתהיו עמלים בתורה**, כל ילד יודע לצטט את הרש"י הזה. אבל חשבתי לקשר את הרש"י גם עם הפסוק השני (פסוק ד'), **ועץ השדה יתן פריו**, אומר רש"י הק', **הן אינני סרק ועתידין לעשות פירות**. יהודי הזוכה לעמול בתורה, הגיעת התורה שלו עתיד לעשות פירות, הוא יהיה ההיפך מאילני סרק. זה מתחבר עם הרש"י בהמשך (פסוק ט'), **והפרי אתכם בפריה ורביה**, כידוע מספרים הקדושים, כשיהודי מחדש חידושי תורה הוא בבחינת פריה ורביה, כי התורה פרה ורבה אצלו. אם כן זה חוט המשולש לא במהרה ינתק, כשעמלים בתורה זוכים שיהיה ההיפך מאילני סרק - **יתן פריו**, זוכים ל-**והפריתי אתכם בפריה ורביה**. שזוכה לפריה ורביה בתורה, ופריה ורביה כפשוטו, בניים ובני בניים עוסקים בתורה ובמצוות.

מילי דהספידא

על מרן רבינו הגדול רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצוק"ל ראש ישיבת פונוביז'

נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש, וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה'. אוי נא לנו, רביה דעמיה, המאור הגדול לממשלת התורה, זקן ראשי הישיבות בדורינו, ראש ישיבת פונוביז', רבינו הגדול רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצוק"ל, נחטף מכלל ישראל. פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה. מריה דכולא תלמודא על מה נטשתנו, אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, יתומים היינו ואין אב, אוי מה היה לנו.

הגמרא במסכת מועד קטן (כה:), רוכב בערבות שש ושמח בבוא אליו נפש נקי וצדיק, שמחה עצומה שמחה גדולה בעולמות העליונים, אבל אצלנו בעולם הזה גדולה האבידה ואין לנו תמורתה.

רבינו הראש ישיבה זכה שמונים שנה להרביץ תורה, מקשה אחת של שיעורים בכל התורה כולה, אבי יתומים ואלמנות, אבי שבורי לב, אבי התלמידים. בשולחן ערוך (יו"ד סי' ט"ד ס"א) נפסק, מצוה גדולה להספיד על המת כראוי, וחכם וחסיד, מזכירים להם חכמתם וחסידותם. מי אנכי להספיד, מי אנכי לדבר בשבחו, כי גדול כים שברך.

הגמרא במסכת כתובות (קד.), בשעת פטירתו של רבי, זקף עשר אצבעותיו כלפי מעלה, אמר, רבנו של עולם, גלוי וידוע לפניך שיעתי בעשר אצבעותי בתורה ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה. כותב רש"י הקדוש, שיעתי בעשר אצבעותי בתורה, כלומר, יגתי בתורה בכל כוחי. רבינו היה בבחינת אורים ותומים, אנשים מכל העולם הפנו אליו שאלות קשות, שאלות חדות, ורבינו ענה בהבירות - בקלארְקֵייט שאין דומה לו. כמה תורה יש בארץ ישראל, כמה תורה יש בכל העולם בזכות רבינו הראש ישיבה. הפסוק בישעיה (ג, י) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו, מסביר המצודת דוד, שבחו ורוממו את הצדיק כי עשה את הטוב. מורי ורבותי, אין טוב אלא תורה, מי בדורינו זכה למה שראש הישיבה זכה, להרבות עונוה ופשטות. מי שנכנס לבית הידוע של הראש ישיבה, מצא שם ריהוט הכי מינמילי, אבל דבר אחד נתן לו לראש ישיבה חיות, להרביץ עוד ועוד תורה לכלל ישראל.

להגיד שבחו של רבינו שלא שינה, בכל הזמנים בכל המצבים פָּעַר באהבת תורה. ועם כל זאת הקדיש רבינו זמן בסבלנות לשמח יהודים, לפתור להם קשיים, לרומם אותם, במקום גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו.

הגמרא במסכת שבת (קה:), אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא, כל המוריד דמעות על אדם כשר, הקדוש ברוך הוא סופרן ומניחן בבית גנזיו. מוסיף הגמרא, אמר רב יהודה אמר רב, כל המתעצל בהספדו של חכם, ראוי לקוברו בחייו, פחד פחדים, נורא נוראות.

שואל הרבי שר התורה האבני נזר מסוכטשוב זצוק"ל, מהו הלשון 'אדם כשר', הלשון 'כשר' שייך בבהמה, בהמה כשרה בהמה טרפה, איך נכנס לכאן הלשון אדם כשר על בן אדם. מסביר הרבי האבני נזר, שאדם כשר פירושו, שהוא עמד בכל המצבים באותו בחינה, כולם שווים לטובה. מי שעקב אחרי הראש ישיבה, ראה את העבודה שכולם שווים לטובה, בכל הזמנים בכל הקשיים, יתומים היינו ואין אב.

הלילה סיפר לי יהודי שביקש לא לפרסם את שמו, שאבא שלו מגדל בבית במשך שנים כל מיני ילדים לא עליכם שיש להם בעיה שלא יכולים לגור בבית. ילד אחד שגדל אצל ההורים שלו, כשהגיע לישיבה גדולה, הוא לא הסתדר עם שום מסגרת, עד שלא עליכם במשך חצי שנה החליף ארבע ישיבות!

אחד העסקנים עזר לו להיכנס לישיבת פונוביז', בשבוע הראשון בישיבה הוא הסתבך באיזה מריבה, ולא עליכם רצו לזרוק אותו מהישיבה. רבינו ראש הישיבה רבי גרשון שוחח אתו, הבחור עצמו מספר כל הסיפור. רבינו ראש הישיבה שכל רז לא אינס ליה אמר לו, אני צריך את העזרה שלך בזמן הצהריים, להכין אתי השיעורים של מחר! הבחור הרגיש 'בשמים' ממעל, הראש ישיבה רוצה ללמוד אתו, איזה חשיבות.

כחצי שנה רבינו הגדול ממרום שנותיו, ממרום יסוריו, התפנה ללמוד חצי שעה בצהריים עם הבחור את הלימוד של הישיבה. היום אותו יהודי אחד האברכים החשובים בבני ברק! לולי הראש ישיבה, באיזה תהומות הוא היה נמצא.

אבידה נוראה, אבידה קשה לכלל ישראל, מי יתן לנו תמורתו. הפסוק (שמואל ב ג, לח) הלא תדעו כי שר וגדול נפל היום הזה בישראל, תדעו בלשון עתיד, כמה שאנחנו יודעים עכשיו מי היה ראש ישיבת פונוביז', אנחנו נשמע עוד ועוד ועוד, כל יום יתברר לנו מחדש כמה גדול האבידה.

נבקש מהראש ישיבה, כשתגיע לכסא הכבוד, תתפלל להקב"ה שיאמר לצרותינו די, שלא ישמע עוד שוד ושבר בגבולינו, ושכבר נזכה בקרוב להקיצו ורננו שוכני עפר, בביאת משיח צדקנו אמן. (מתוך הפתיחה לשיעור - גיטין דף י' י' סיון תשפ"ג)

מאוצרות הפרשה

אם נתן תתן את העם הזה בידי וגו' (בא, כב). ופירש"י, יושב הנגב זה עמלק, ושינה את לשונו לדבר בלשון כנען, כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם והם אינם כנענים. ראו ישראל לבושיהם כלבושי עמלקים, ולשונו לשון כנען, אמרו נתפלל סתם, שנאמר אם נתון תתן את 'העם' הזה בידי.

הקשה החידושי הר"מ ז"ע, למה לא שינו גם לבושיהם כדי שלא יכירום כלל. ואמר, שאם היו משנים גם לבושיהם, ובני ישראל היו מבקשים להשי"ת שימסור כנענים בידם, היו נמסרים באמת. למרות שהם עמלקים, כי לאחר שהיו משנים לשונם ולבושיהם, הוי להו כדן כנענים ממש. ומזה יוצא לנו מוסר השכל, שאם האדם משנה ח"ו לשונו ומלבושו כאחד מהעמים, הוא נחשב כאחד מהם רחמנא ליצלן.

נקודה
למחשבה:

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר (יט, ב). הצדיק כשרוצה לפעול איזה דבר, צריך להלביש אותו הדבר באיזה דבר מהתורה, והתורה היא העולה ומעלה אותו הדבר לפני השם יתברך ברוך הוא, ואין לך דבר בעולם שלא יהא לו לבוש בהתורה. וזהו **זאת חקת התורה**, רצה לומר, שהתורה נאמרה כדבר חוק, ועל ידי זה יוכל אדם לפרש בה ולהלביש בה כל דבר, שעל ידי התורה יפעול כרצונו. וזהו **לאמר**, שיוכל לומר על ידה כל מה שירצה. (נועם אלימלך)

הדברי תורה לזכות והצלחת רבי עקיבא יוסף בן אסתר גיטל, הרבנית לאה בת מלכה, ולזכות מרדכי דוד בן לאה לזיווג הגון וטוב במהרה

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חי"ג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661

